

Englandskrigen i Stenbjerg

Fag: Historie, dansk, matematik

Klassetrin: Melletrin/overbygningen

Årstid: Hele året.

Kort om forløbet:

Eleverne skal aktiveres med udgangspunkt i hændelser, som har fundet sted i Stenbjerg. Begivenhederne dækker over begreberne: *krig – fred* og omfatter Englandskrigen (1809)

Formål:

Eleverne skal ved at beskæftige sig med englandskrigen og arbejde med fæstningsværker langs vestkysten få forståelse for betydningen af skansebyggeriet.

Sted:

Stenbjerg landingsplads

Forberedelse:

Eleverne skal have læst teksten (bilag 1) inden de tager til Stenbjerg.

Læreren må sørge for, at baggrundsteksten er til rådighed. Teksten printes og lamineres, så der er et ark/ to elever.

Læreren kan læse om skanser her: <http://www.fortidsmindeguide.dk/Lushage-Skanser.nt005.0.html> og her:

http://fortidsmindeguide.dk/fileadmin/fortidsmindeguide/grafik/fm_guide/PDF_Udskrifter/42_Ryes_Skanser.pdf

Eleverne kan læse om englandskrigen: Om perioden findes elev - litteratur i "Ny historie for Ottende", Gyldendal Undervisning 2000, pp 38-43

Hvad skal du bruge:

målebånd/tommestok, notatblok, laminerede tekststykker, eventuelt et par spader

Hvor lang tid tager undervisningen:

Ca. 4 timer

Sådan gør du:

Byg en skanse:

Museet for Thy og Vester Hanherred

Først læses/fortælles om træfningen i Stenbjerg i 1809. Det var måske gået anderledes, hvis der havde været en skanse med en kanon. Derfor vil vi bygge én! Ved hjælp af sten markeres omridset af en skanse, der vender ud mod havet. I virkeligheden bestod skansen af lave volde, som man kunne ligge i skjul bagved. Skansen skal være 100 alen lang (en alen svarer til ca. 63 cm) og have en bredde på 10 alen. Ved hver ende peger skansen skråt bagud i en længde af 20 alen (bilag 2)

Skanserne var forsynet med én eller flere kanoner. Kig på kanonen, som står ved enden af redningsmuseet. Mål den indvendige diameter på løbet og find sten, der nogenlunde kan passe som kanonkugler, selv om de ikke er helt runde. Stenene stables i pyramideform på skansen.

I Stenbjerg var der ingen skanse. Derfor lykkedes det heller ikke i 1809 for kystmilitseren at forsvare de to kornskibe. Kystmilitseren bestod af folk, som boede i omegnen, og de havde kun rifler og primitive stikvåben. De øvede sig i at ramme med deres våben. Prøv jeres egen træfsikkerhed med små sten som kasteskyts. Sæt en pind op uden for skansen i passende afstand og prøv at ramme den! (bilag 3)

Baggrund:

Efter bombardementet af København i 1807 var englænderne forhadte i Danmark. Amtmanden i Thisted Amt omtalte dem således i 1807 som "Verdens Tyranner, Engellænderne, dette Folk, der endnu ikke var mættet af Blod". Thy havde en vigtig placering for udførsel af korn til Norge under krigen. Derfor fik amtmanden bygget skanser i Klitmøller, Vigsø og Thorup Strand for at beskytte udskeibningen af korn. De første skanser blev bygget i 1808 og blev udbygget 1811.

Med krigen i 1848-50 og 1864 svungede antipatien over til at omfatte det tyske/prøjsiske. Flyverbegravelsen i Stenbjerg i 1944 afspejler sympatien for englænderne/de allierede, men den viser også, hvordan samarbejdspolitikken indebærer omgang med besættelsesmagten. I 1852 oprettede man "Det Nørrejske Redningsvæsen" og anlagde langs hele vestkysten små redningsstationer med jævne mellemrum. Redningsvæsenet er et eksempel på, hvordan man i fredstid hjælper nødstedte uanset nationalitet.

Hele teksten til amtmand Fayes opråb kan findes i "Historisk Aarbog for Thisted Amt" 1937 s. 338-42 (findes på www.thistedmuseum.dk under Historisk Årbog).

Fælles mål2 (uddrag):

Historie efter 6. Klassetrin:

- kunne påvise udenlandsk indflydelse på udviklingen i Danmark på erhvervsmæssige og kulturelle områder
- kende betegnelser for tidsepoker og kunne placere dem i en absolut kronologisk sammenhæng

Museet for Thy og Vester Hanherred

- selv formulere historiske fortællinger og selv etablere historiske scenarier på baggrund af erhvervet viden

Matematik efter 6. Klassestrin:

- afkode og anvende matematiske symboler, herunder variable og enkle formler samt oversætte mellem dagligsprog og symbolsprog (symbolbehandlingskompetence)
- arbejde individuelt og sammen med andre om praktiske og teoretiske problemstillinger, problemløsning samt øvelser

Forslag til videre arbejde:

Eleverne kan arbejde videre med Københavns befæstning, voldene og byudviklingen. Man kan også tage emner som Maginotlinien og tyskernes bunkerbyggeri op.

Eleverne kan læse uddrag af Henrik Ibsens: Terje Vigen.

Under besøget kan I arbejde med undervisningsforløbene: "Besættelsen i Stenbjerg" og "Stranding i Stenbjerg" samt kristendomsforløbet "Skal man hjælpe sin næste"

Kontaktinformation:

www.thistedmuseum.dk

Svend Sørensen [thistedmuseum@mail.tele.dk]

Forfatter:

Svend Sørensen

Keywords:

Københavns bombardement, Englandskrigen, fjendebilleder.

Supplerende materiale:

1956 Bombardement af Vestervig Kirke af E. Toft

<http://www.thistedmuseum.dk/Historisk%20Årbog/Årgang%201956/Toft,%20E.%20'Bombardementet%20af%20Vestervig%20Kirke.pdf>

1957 Thy i Fjendevold Svenskekrigen i Agger og ved Nabe af P.L. Hald

<http://www.thistedmuseum.dk/Historisk%20Årbog/Årgang%201957/Hald,%20P.L.%20Thy%20i%20Fjendevold.pdf>

Museet for Thy og Vester Hanherred

Bilag 1a:

Baggrundstekst

Engelsk angreb på Stenbjerg i 1809

Tekst af Svend Sørensen fra bogen Nordjylland und Englandskrigen:

I Stenbjerg kom en engelsk kutterbrig ind under land ved bavnene kl. 9 om formiddagen den 19. maj 1809. Den satte to bemandede barkasser (robåde) ud for at bemægtige sig en norsk slup, der var sat på grund og blevet lastet med rug. Det lykkedes i første omgang, men da en del fra kystmilitsten mødte op, blev de igen fordrevet fra det norske fartøj, oven i købet med et tab på to mand. Englænderne gav dog ikke op, og kutteren gik nu nærmere land og udsatte fire barkasser, mens der blev givet ild med geværer og store kanoner. Kystmilitstens få geværer kunne intet udrette, og englænderne slæbte af med den norske slup.

Elevegave:

Læs teksten selv.

Sæt streg under de ord du ikke forstår.

Sammen to og to arbejder I med at finde ud af hvad ordene betyder.

Brug eventuelt www.wikipedia.dk (søg på "brig" i stedet for "kutterbrig")

Læs nu teksten igen.

Samlet på klassen gennemgås, hvad det er der sker i fortællingen.

Bilag 1b:

Baggrundstekst

Engelsk angreb på Stenbjerg i 1809

Den 19. maj 1809 kom der et mindre engelsk skib ind under land ved Stenbjerg. Det engelske skib satte to robåde i vandet for at erobre en norsk båd (slup), der var ved at blive lastet med rug. Det lykkedes i første omgang for englænderne at erobre den norske båd, men så kom det danske kystmilitær og jog dem væk. Selvom der døde to englændere, gav de ikke op, men sejlede tættere på land og hentede nu fire robåde.

Mens de skød med geværer og kanoner, slæbte englænderne den norske båd væk. Kystmilitsen kunne ikke gøre noget, da de kun havde geværer.

Elevegave:

Læs teksten selv.

Sæt streg under de ord du ikke forstår.

Sammen to og to arbejder I med at finde ud af hvad ordene betyder.

Læs nu teksten igen.

Samlet på klassen gennemgås, hvad det er der sker i fortællingen.

Bilag 2, matematik:

Der findes en lang række forskellige måleenheder, der er blevet brugt i Danmark i ældre tid, f.eks. alen, favn og fod som afstandsmål. I sø- og luftfart bruger man stadig i mange sammenhænge måleenheden fod og hastighedsmålet knob.

1 favn (3 alen)	1,884 m
1 alen (2 fod)	0,628 m
1 fod (12 tommer)	314 mm
1 tomme	26,14 mm

I opgaven kan der arbejdes med at udmåle skansen både i elevernes fødder, deres alen og siden i meter for at få en fysisk fornemmelse af forskellene.

Elevegave:

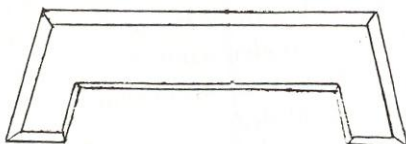
Vi skal bygge en skanse til forsvar af kysten. I gamle dage regnede man i "alen", det er længden af en underarm.

Hvor lang er din underarm? Mål det med et centimetermål.

Skansen skal være 100 alen lang – hvor langt er det?

1 alen = 0,628 meter

Det er svært at måle så langt med et målebånd. Hvordan kan vi ellers afsætte afstanden?

Skanse. Model af Svend Sørensen

Bilag 3.

Prøv at kaste til mål.

Hold af ca 3 elever / pind

Sæt en pind i sandet. Tegn en cirkel rundt om pinden med en radius på 30 cm.

Saml selv 6 håndstore sten.

Gå 5 skridt baglæns

I skal skiftes til at kaste mod pinden. Når du rammer i cirklen, tager du et skridt baglæns.

Hvem kommer længst væk?